





RAMON MARGALEF

UN ECÒLEG I NATURALISTA UNIVERSAL (1919-2004)

Albert Masó

Diria que un vici que tenim a casa nostra és el de no valorar prou el que tenim... i això ha passat amb el Dr. Margalef. El seu nom ha aparegut referenciat en milers de llibres i articles de tot el món i ha adquirit un prestigi internacional insòlit, ja que durant molt de temps ha estat no ja el biòleg, sinó el científic més citat del nostre país. Si això ha sigut així essent català, us imagineu per un moment la repercussió que hagués assolit si, en lloc de néixer a Barcelona, hagués nascut a Boston o a Cambridge?

La seva tasca ha estat reconeguda per infinitat de premis, començant, és clar, pels de fora: la medalla Príncep Albert de l'Institut Oceanogràfic de París (ja el 1972), el prestigiós Huntsmann de ciències de la mar (Canadà, 1980), Foering Member of the National Academy of Science dels EEUU (1984). Seguiren el Ramón y Cajal (1984)... i no acabaríem. Fins el darrer: la medalla d'or de la Generalitat de Catalunya, ara no fa ni un any.

Però això no és el més important, ni el que ell valorava més. Pel que destaca és per les seves contribucions a l'oceanografia, la limnologia i la teoria ecològica, amb plantejaments que no solament foren genials (formulacions de models matemàtics), sinó força revolucionaris, com el lligam amb la teoria de la informació. A tot això el va ajudar molt l'increïble allau de coneixements que absorbí i que li van proporcionar aquesta visió global, tan necessària per a un ecòleg complet. L'amic Javier Romero, bon deixeble seu, em comentava que el que més el sorprenia era

l'amplíssim ventall de coneixements de biologia que havia adquirit i que el van convertir en tot un naturalista. Tothom reconeix la seva rigorosa ètica i qualitat com a investigador, així com la independència en les seves opinions: sempre deia el que pensava, encara que hagués d'afirmar coses "políticament incorrectes", com ara el cas de l'energia nuclear, de certs plantejaments proteccionistes, del canvi climàtic...

Tot això és indiscutible, però els qui vàrem tenir la sort de tractar-lo, a part d'aquests aspectes, també gaudírem de les seves qualitats com a persona. I això fou decisiu en les nostres vides, per guiar-nos pel sempre relliscós món de la ciència. Recordo que em vaig iniciar en l'estudi dels insectes en el vell departament d'Ecologia de la plaça de la Universitat. En preguntar-li si tindria un racó per a un grup que volíem estudiar les plantes i papallones d'un prat d'Aiguafreda, ens contestà: d'espai no n'hi ha, però alguna cosa farem. Primer no

entenguérem la resposta –ens desconcertà, com passava tan sovint–, però finalment ens va adjudicar les golfes, no gens petites per cert. Després de netejar-les, hi vam poder treballar perfectament durant anys.

Aquesta relació ja no es va interrompre mai, va prosseguir amb la direcció de la tesi doctoral i ha durat fins ara mateix. No cal dir que sense les seves idees –que la inspiraven i revitalitzaven contínuament– la meua tesi sobre ecologia evolutiva no tindria cap transcendència. Mai vaig veure que es negués a atendre ningú: senties que s'alegrava de veure't i et

**POTSER EL NOSTRE
ESTIMAT RAMON
MARGALEF HAGI ESTAT
-I SERÀ SEMPRE EN EL
NOSTRE RECORD- NO
SOLAMENT UN ECÒLEG
UNIVERSAL, SINÓ L'ÚLTIM
GRAN NATURALISTA**



feia passar, oferint-te aquella cadira plegable de director de cine. Quan et veia amoïnat o desorientat, sabia trobar les paraules adequades... i sempre amb aquells ulls blaus i amb aquell somriure, a vegades còmplice, d'altres irònic.

Fins i tot en l'aspecte professional he d'agrair-li el seu ajut, perquè va ser arran de les fotos que em feia fer per als recomptes d'escames que m'encoratjà a presentar les meves primeres imatges de macro per a publicar-les a la *Història Natural dels Països Catalans*. Personalment m'animava molt que pengés algunes fotos meves al seu despatx de la Facultat. Al final ja no gosava demanar-li res, perquè mai tenia el no per resposta, com és el cas de la brillant presentació que em va fer a la llibreria Altair –juntament amb Ramon Folch– del llibre *Kalahari. El desert vermell*.

Conservà fins a l'últim moment aquest entusiasme per la natura i per la vida que emanava per tot arreu. La darrera vegada que el vaig veure (aquest abril passat) em digué –vull pensar que com a regal

**«CONSERVÀ FINS L'ÚLTIM MOMENT
AQUEST ENTUSIASME PER LA NATURA
I PER LA VIDA QUE EMANAVA
PER TOT ARREU»**

de comiat– una de les frases més maques que m'han dit mai: *Desitjo que recorris força la natura [pausa] i l'eternitzis amb imatges*. No puc evitar emocionar-me... guardaré el seu record com un tresor i procuraré imitar-lo en el que pugui.

Resulta inviable reflectir en aquestes ratlles el que representà el Dr. Margalef per a tanta gent, però sí que és possible remarcar la importància de "l'escola" que ha creat: som molts els qui hem d'agrair-li la seva entranyable acollida al departament. Ell va saber inculcar-nos, a més del rigor científic, la seva ètica professional i personal. Direm, per acabar, que actualment hi ha bons especialistes en diverses branques de l'ecologia, però no gaires ecòlegs complets, a l'estil d'Odum o Hutchinson. I menys encara naturalistes en el vell sentit grec. Potser el nostre estimat Ramon Margalef hagi estat –i serà sempre en el nostre record– no solament un ecòleg universal, sinó l'últim gran naturalista. ☺

Albert Masó. Biòleg i professor de fotografia de la natura.



© Fotos: Luis Monje (Gabinete de Fotografía Científica, Universidad de Alcalá de Henares)